

СТАНОВИЩЕ

от д-р Светла Пенева Коева, професор в Института за български език „Проф. Л. Андрейчин“ към Българската академия на науките,
на дисертационен труд за присъждане на научната степен „доктор на науките“
в областта на висше образование: 2. Хуманитарни науки,
професионално направление: 2.1. Филология (Съвременен български език)

Автор на дисертационния труд: проф. д-р Красимира Славчева Алексова
Тема на дисертационния труд: „Дубитативът в съвременния български език“

1. Общо представяне на процедурата и на получените за рецензиране материали

Със заповед № РД38-425 от 15.07.2022 г. на Ректора на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ са определени членовете на научното жури във връзка с процедурата за защита на дисертационния труд на тема „Дубитативът в съвременния български език“ от проф. д-р **Красимира Славчева Алексова** към Катедрата по български език на Факултета по славянски филологии на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ за придобиване на научната степен „доктор на науките“ в областта на висше образование: 2. Хуманитарни науки, професионално направление: 2.1. Филология (Съвременен български език).

Представеният от проф. д-р Красимира Алексова комплект материали е в съответствие със Закона за развитие на академичния състав в Република България и правилниците за неговото прилагане и включва следните документи: автобиография; копие от диплома за образователната и научна степен „доктор“; дисертационен труд; автореферат; списък на научните публикации по темата на дисертацията; декларация за оригиналност и достоверност на приложените документи. Проф. Красимира Алексова има 18 публикации по темата на дисертацията.

2. Кратки биографични данни

Проф. д-р Красимира Алексова е хоноруван преподавател от 1994 година, а от 1997 година последователно е главен асистент, доцент и професор към Катедрата по български език във Факултета по славянски филологии на Софийския университет „Св. Климент Охридски“. Води лекционни курсове по съвременен български език за бакалаври и магистри, преподава в няколко магистърски програми, била е преподавател по български език и култура в Провансалския университет „Екс-Марсилия 1“, гр. Екс ан Прованс, Франция. Активен участник е в научни проекти, организатор е на редица научни форуми, с което допринася за развитието на научната общност.

3. Актуалност на тематиката и целесъобразност на поставените цели и задачи

Дисертационният труд „Дубитативът в съвременния български език“ предлага разностранно и задълбочено изследване на значението и формите на дубитатива, което е поставено в различни планове: типологичен, прагматичен, синтагматичен. По-конкретно, авторката разглежда инвариантното значение на дубитатива като част от четиричленната категория евиденциалност (свидетелственост в нашата терминология) и формите на дубитатива за различни темпорални и залогови категории. Авторката поставя дубитативните форми в контекста на останалите глаголни форми и съпоставя типологически индекси за композираност, синтетичност, аналитичност и семантична маркираност на членовете на евиденциалните микропарадигми. Анализът е насочен и към честотната употреба на формите

на дубитатива в различен контекст, като данните дават основания за редица изводи по отношение на неустановеността или тенденцията за унификация с други форми.

Важно е да се посочи, че се разглеждат отношенията между дубитатива и останалите глаголни категории, като се представя цялостна класификация на връзките между глаголните категории в българския език. Всичко това показва, че **целта** на изследването: „да се разгледа дубитативът в съвременния български език от граматическа, типологическа и прагматическа гледна точка“ е изпълнена убедително. Дисертационният труд може да се характеризира като сериозно научно изследване, в което аналитично и компетентно се предлагат анализи, сравнения и обобщения. Актуалността на разработката се определя не само от факта, че дубитативът в българския език до момента не е бил обект на цялостно и задълбочено проучване, а и от комплексното представяне на проблематиката, в което се изследва както семантиката, така на употребата на формите в различен контекст.

4. Познаване на проблема

Проф. д-р Красимира Алексова е един от най-добрите специалисти в областта на съвременния български език. Авторката познава отлично разглежданата проблематика и нейните публикации свидетелстват за дългогодишен и траен интерес в областта. Представената библиография в дисертацията (235 източника) е значителна и компетентно подбрана.

5. Методика на изследването

В разглеждания труд се съчетават методи на емпирично изследване: наблюдение, сравнение и описание; експеримент; статистически методи при изчисляването на типологически индекси на дубитативните форми в българския език и съвременни методи за теоретично описание: сравнителен и семантичен анализ.

6. Характеристика и оценка на дисертационния труд

В първата глава се разглеждат категориите евиденциалност и епистемична модалност и мястото на дубитатива по отношение на тези категории. Разграничават се четири вида мнения: за независимост между евиденциалност и епистемична модалност; за присъединяване на евиденциалността към епистемичната модалност или обратно; за частично припокриване и за включването на евиденциалността и епистемичността в надредна категория. По този начин се задава контекстът на изследването в широк план.

Втора глава е посветена на семантиката на дубитатива за изразяване на недостоверност и съмнение, както и по отношение на оценъчността и емотивността. Въз основа на семантичния анализ се прави заключението, че в българския език дубитативът изразява резервираност, съмнение, недоверие към информацията в чуждо изказване, а не съмнение въобще, и заедно с индикатива, конклузива и ренаратива изгражда четиричленната глаголна категория евиденциалност. Направен е и експеримент, насочен към изследване на йерархията между четирите члена на категорията евиденциалност, който в бъдеще може да бъде разширен. От гледна точка на факта, че някои от формите са много редки, провеждането на нарочен експеримент с носители на езика е много подходящ метод за изследване.

Трета глава е посветена на формообразуването и вариантността при употребата на някои от формите на дубитатива в съвременния български език. Разглеждат се специфични съвпадения на форми и се обосновава липсата на някои форми в парадигмата. Представят се примери за употребата на темпоралните форми на дубитатива в съвременния български език. Очаквано е в корпуси с политическа или парламентарна реч да няма засвидетелствани срещания на разглежданите форми. Интересно е обаче, че някои форми изобщо не се срещат

в интернет, и би било добре да се покаже дали се разглеждат като потенциално възможни или като редовни членове на парадигмата.

В четвъртата глава се разглеждат прагматически аспекти на употребата на дубитатива в български. Това показва стремежа на авторката да обхване всички възможни страни при описанието на разглежданата проблематика.

7. Приноси и значимост на разработката

Рецензирианият дисертационен труд предлага широкообхватен анализ на дубитатива в българския език, като поставя разглежданата категория в контекста на други глаголни категории и разглежда употребата във връзка с изразяваните значения. Като цяло трудът се отличава със задълбоченост, яснота, изчерпателност и има приносен характер. Смятаме, че в целостта си трудът ще окаже съществено влияние за развитието на теоретичното описание на българската граматика.

8. Преценка на публикациите по дисертационния труд

Проф. д-р К. Алексова има 18 научни разработки, свързани с дисертационния труд, които отразяват различни етапи и аспекти от изследователската работа на авторката по разглежданата проблематика.

9. Лично участие на автора в оценяваните научни трудове

Рецензирианият дисертационен труд е резултат от лично творчество.

10. Автореферат

Авторефератът отразява напълно съдържанието на дисертацията, постигнатите резултати и приносите на авторката. Той се състои 79 страници и включва освен съкратено изложение на дисертационния труд и списък на публикациите по темата на труда.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд на проф. д-р Красимира Алексова съдържа съществени наблюдения, съпоставки, анализи, изводи и обобщения, които представляват принос в българската граматична наука и отговарят на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България и свързаните с него правилници.

В заключение, убедено давам своята положителна оценка за проведеното научно изследване, представено в дисертационния труд „Дубитативът в съвременния български език“ и автореферата към него, както и за постигнатите резултати и приноси и предлагам на почитаемото научно жури да присъди научната степен „доктор на науките“ на проф. д-р Красимира Славчева Алексова в областта на висше образование: 2. Хуманитарни науки, професионално направление: 2.1. Филология (Съвременен български език).

15 септември 2022 г.

Автор на становището: проф. д-р Светла Коева